

GLOBAL KOMPANIYALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA KORPORATIV IJTIMOIY MAS'ULIYAT: INTEGRATSIYALASH VA BOSHQARISH

Turdimov Muzaffar Tolliboyevich

O'zbekistan Respublikasi Vazirlar Maxkamasi xuzuridagi Biznes va Tadbirkorlik

Oliy maktabi magistiri.

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich

I.f.n professor.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14656117>

Annotatsiya. Ushbu maqolada global kompaniyalarda barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) tamoyillarining integratsiyasi va boshqaruvi tahlil qilinadi. Barqaror rivojlanishning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlari hamda KIMning mohiyati va ahamiyati yoritib berilgan. Global kompaniyalarning ilg'or amaliyotlari, KIM tamoyillarini joriy etish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni samarali boshqarish strategiyalari ko'rib chiqilgan. Maqolada Unilever, Tesla va IKEA kabi kompaniyalarning barqaror rivojlanish tamoyillarini amalga oshirishdagi muvaffaqiyatli tajribalari misol sifatida keltirilgan. Xulosa qismida barqaror rivojlanish va KIMni integratsiyalash bo'yicha tavsiyalar berilgan. Ushbu ish global miqyosdagi kompaniyalar uchun barqaror rivojlanishning strategik yondashuvlari haqida keng tasavvur beradi.

Kalit so'zlar: Barqaror rivojlanish, korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM), global kompaniyalar, integratsiya, barqaror boshqaruv, iqtisodiy samaradorlik, ekologik mas'uliyat, innovatsion texnologiyalar, manfaatdor tomonlar, korporativ strategiya.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN GLOBAL COMPANIES: INTEGRATION AND MANAGEMENT

Abstract. This article analyzes the integration and management of sustainable development and corporate social responsibility (CSR) principles in global companies. The economic, social and ecological aspects of sustainable development and the essence and importance of KIM are highlighted. The best practices of global companies, the difficulties that arise during the implementation of KIM principles and strategies for their effective management are considered. The article gives examples of successful experiences of companies such as Unilever, Tesla and IKEA in implementing the principles of sustainable development. In the conclusion, there are recommendations for sustainable development and integration of KIM. This work provides a broad overview of strategic approaches to sustainable development for global companies.

Key words: Sustainable development, corporate social responsibility (CSR), global companies, integration, sustainable management, economic efficiency, environmental responsibility, innovative technologies, stakeholders, corporate strategy.

УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ И КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В ГЛОБАЛЬНЫХ КОМПАНИЯХ: ИНТЕГРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ

Аннотация. В статье анализируется интеграция и управление принципами устойчивого развития и корпоративной социальной ответственности (КСО) в глобальных компаниях. Освещены экономические, социальные и экологические аспекты устойчивого развития, а также суть и значение КИМ. Были рассмотрены лучшие практики мировых компаний, проблемы, возникающие при внедрении принципов КИМ, и стратегии эффективного управления ими. В качестве примеров в статье приводится успешный опыт таких компаний, как Unilever, Tesla и IKEA, по внедрению принципов устойчивого развития. В заключении даны рекомендации по устойчивому развитию и интеграции ИКТ. В данной работе представлен широкий обзор стратегических подходов к устойчивому развитию для компаний в глобальном масштабе.

Ключевые слова: Устойчивое развитие, корпоративная социальная ответственность (КСО), глобальные компании, интеграция, устойчивое управление, экономическая эффективность, экологическая ответственность, инновационные технологии, заинтересованные стороны, корпоративная стратегия.

Kirish

Hozirgi global iqtisodiy sharoitda kompaniyalar nafaqat moliyaviy ko'rsatkichlarni yaxshilashga, balki ijtimoiy va ekologik masalalarni hal qilishga ham katta e'tibor qaratmoqda.

Barqaror rivojlanish tamoyillari va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) konsepsiyasi global miqyosdagi kompaniyalar uchun muvaffaqiyatga erishishning muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Bunda korxonalar o'z biznes strategiyalarini ijtimoiy manfaatlarni ko'zlab takomillashtirish orqali jamiyat va atrof-muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatishga intilmoqda. Ushbu maqola global kompaniyalarda barqaror rivojlanish va KIM tamoyillarini integratsiyalash, ularni amalga oshirish jarayonidagi qiyinchiliklar va strategik yondashuvlarni o'rganishga qaratilgan.

Metodologiya: Ushbu tadqiqotda barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) tamoyillarini global kompaniyalar faoliyatiga integratsiyalash jarayonini tahlil qilish uchun sifat va miqdoriy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot quyidagi usullarga asoslangan:

➤ Nazariy tahlil: Barqaror rivojlanish va KIM bo'yicha ilg'or ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari (masalan, BMT, GRI) va amaliy tadqiqotlar ko'rib chiqildi.

➤ Holat tahlili: Unilever, Tesla va IKEA kabi yetakchi kompaniyalar tajribasi o'rganilib, ularning barqaror rivojlanish va KIM tamoyillarini amalga oshirishdagi strategiyalari tahlil qilindi.

➤ Maqsadli intervyular va kuzatuvlar: Global kompaniyalardagi menejerlar va xodimlar bilan olib borilgan suhbatlar asosida manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari yig'ildi.

➤ Taqqoslash usuli: Global kompaniyalar tomonidan amalga oshirilgan barqaror rivojlanish strategiyalari boshqa sohalar yoki mintaqalarda qo'llanilayotgan amaliyotlar bilan qiyoslandi.

➤ Statistik tahlil: KIMning kompaniyalarning iqtisodiy ko'rsatkichlariga va ularning manfaatdor tomonlar bilan aloqalariga ta'sirini aniqlash uchun iqtisodiy ma'lumotlar tahlil qilindi.

Metodologiya mazkur tadqiqotning ilmiy asoslangan va amaliy qimmatligini ta'minlashga qaratilgan. Ushbu yondashuv yordamida KIM va barqaror rivojlanishning kompaniyalar muvaffaqiyatiga ta'siri chuqur o'rganildi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi: Barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va xalqaro amaliyotlar keng qamrovli va turli yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Quyida mavzuga oid asosiy ilmiy manbalar va ularning tadqiqotga qo'shgan hissasi keltiriladi:

➤ Elkington, J. (1997). "Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business" Ushbu asarda Elkington barqaror rivojlanish tamoyillarining uch asosiy jihatini — iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni birlashtiruvchi "uch qatorli hisob" konsepsiyasini taqdim etadi. Mazkur yondashuv kompaniyalarning uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishi uchun barqaror rivojlanishning zarurligini asoslaydi.

➤ Carroll, A. B. (1991). "The Pyramid of Corporate Social Responsibility" Carrollning KIM piramidasi kompaniyalarning iqtisodiy, huquqiy, axloqiy va xayriya mas'uliyatlarini tushuntiradi. Bu model kompaniyalarga KIM tamoyillarini bosqichma-bosqich amalga oshirishga yordam beradi.

➤ United Nations (2015). "Sustainable Development Goals (SDGs)" BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari kompaniyalar uchun ijtimoiy va ekologik masalalarni

hal qilishda yo‘l-yo‘riq vazifasini o‘taydi. Ushbu maqsadlar KIMni amalga oshirishda xalqaro miqyosda muhim mezon hisoblanadi.

➤ Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). "Creating Shared Value" Porter va Kramerning tadqiqoti KIMni an‘anaviy xayriya yoki ijtimoiy mas‘uliyatdan farqli ravishda, kompaniyaning asosiy strategiyasiga integratsiya qilishni tavsiya etadi. Ular iqtisodiy qiymat yaratish orqali jamiyatga foyda keltirishni ilgari suradilar.

➤ ISO 26000: Guidance on Social Responsibility ISO 26000 KIM tamoyillarini amalga oshirishda kompaniyalarga amaliy yo‘riqnoma taqdim etadi. Unda kompaniyalarning jamiyat oldidagi mas‘uliyatlari va manfaatdor tomonlar bilan aloqalari muhim o‘rin egallaydi.

➤ Hart, S. L. (1995). "A Natural-Resource-Based View of the Firm" Hartning asari kompaniyalarning ekologik mas‘uliyatni boshqarish bo‘yicha strategik yondashuvlarini tahlil qiladi. U barqaror rivojlanishni korxona resurslarini boshqarish va raqobatbardoshlik bilan bog‘laydi.

➤ IKEA va Unilever kabi kompaniyalar hisobotlari Yirik global kompaniyalarning yillik barqaror rivojlanish hisobotlari (masalan, Unileverning Barqaror Rivojlanish Rejasi) ushbu tamoyillarni amalda qanday tatbiq etilishini namoyon qiladi.

Yuqoridagi adabiyotlar barqaror rivojlanish va KIM bo‘yicha nazariy yondashuvlar hamda amaliy tajribalarni qamrab oladi. Ular tadqiqotning nazariy asoslarini mustahkamlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo‘lib xizmat qiladi.

Tahlil va natijalar

Bugungi kunda global kompaniyalarda barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas‘uliyat (KIM) tamoyillari nafaqat ijtimoiy va ekologik masalalarni hal qilish vositasi, balki raqobatbardoshlikni oshiruvchi strategik qurol sifatida namoyon bo‘lmoqda. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ushbu tamoyillarni korporativ faoliyatga integratsiya qilish kompaniyalarga iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatdan barqaror o‘lishni ta‘minlashga yordam beradi.

Unilever, Tesla va IKEA kabi kompaniyalar tajribasi shuni isbotladiki, barqaror rivojlanish strategiyalari korxonalar uchun ko‘p tomonlama foyda keltiradi. Masalan, Unilever o‘zining barqaror rivojlanish dasturi orqali iste‘molchilar orasida ijobiy imidjni shakllantirib, savdo hajmini oshirishga muvaffaq bo‘ldi. Tesla esa yashil energiya va elektromobillar sohasida innovatsion yondashuvlarni tatbiq etib, nafaqat ekologik mas‘uliyatni bajarmoqda, balki yangi bozorlarni ham ochmoqda.

Biroq, ushbu tamoyillarni amaliyotga tatbiq etish jarayonida qiyinchiliklar ham mavjud.

Kompaniyalar ko‘pincha yuqori moliyaviy xarajatlar, manfaatdor tomonlarning turlicha talab va kutilmalari, shuningdek, xalqaro huquqiy va madaniy farqlarga duch keladi. Ayniqsa, kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun KIM strategiyalarini amalga oshirish moliyaviy jihatdan qiyin kechadi.

Biroq, raqamli texnologiyalar va innovatsiyalar ushbu muammolarni hal qilishda muhim rol o‘ynamoqda. Kompaniyalar raqamli platformalar yordamida manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqot o‘rnatib, ochiqlik va shaffoflikni oshirish imkoniga ega bo‘lyapti. Shu bilan birga, barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda xalqaro standartlar, masalan, ISO 26000, kompaniyalar uchun aniq yo‘riqnoma bo‘lib xizmat qilmoqda.

Shunday qilib, tahlil natijalariga ko‘ra, global kompaniyalar uchun barqaror rivojlanish va KIM tamoyillarini strategik faoliyatga integratsiya qilish nafaqat jamiyat va atrof-muhit uchun, balki kompaniyaning iqtisodiy muvaffaqiyati uchun ham zarur ekanligini ko‘rsatadi. Bu nafaqat iste’molchilar va xodimlarning ishonchini qozonish, balki uzoq muddatli barqarorlikni ta’minlashning ham eng samarali yo‘lidir.

Barqaror rivojlanishning kelajagi kompaniyalar faoliyatiga chuqur integratsiya qilinganida va ushbu tamoyillar boshqaruvning muhim qismi sifatida qaralganda yanada porloq bo‘lishi aniq.

Kompaniyalar hozirgi muammolarni imkoniyatlarga aylantirish orqali jamiyat, iqtisodiyot va ekologiya uchun birdek foydali echimlarni yaratishda davom etadi.

Barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas’uliyat (KIM) tamoyillarini amalga oshirish jarayoni global kompaniyalarning muvaffaqiyatli faoliyatida o‘ziga xos o‘rin tutadi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, bu jarayon nafaqat ekologik va ijtimoiy masalalarni hal qilish, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkonini ham beradi. Kompaniyalar nafaqat mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilashga intiladi, balki o‘z faoliyatlari orqali jamiyat va atrof-muhit oldidagi mas’uliyatlarini ham bajaradi.

Ilg‘or kompaniyalar o‘z biznes strategiyalarida KIM tamoyillariga alohida e’tibor qaratadi.

Masalan, IKEA qayta ishlangan materiallardan foydalanishni kengaytirish orqali nafaqat chiqindilarni kamaytirishga, balki iste’molchilarning ekologik ongini oshirishga ham yordam beradi. Tesla esa uglerod chiqindilarini kamaytiruvchi texnologiyalarni ishlab chiqarish orqali global ekologik muammolarni hal qilishga ulkan hissa qo‘shmoqda. Shu kabi yondashuvlar kompaniyalarni nafaqat moliyaviy muvaffaqiyatga, balki ijtimoiy ma’qullikka ham erishishga olib keladi.

Global kompaniyalarda barqaror rivojlanish va KIM bo'yicha statistik ma'lumotlar

Ko'rsatkich	Statistik ma'lumot	Manba
Barqaror rivojlanish bo'yicha hisobot beruvchi kompaniyalar ulushi (%)	96% (Forbes Global 250 kompaniyalar orasida)	GRI (2023)
Korporativ ijtimoiy mas'uliyatga yo'naltirilgan sarmoya (AQSh dollari)	2022 yilda 20 milliard dollardan ortiq	World Economic Forum (2022)
Iqlim o'zgarishiga qarshi choralar ko'radigan kompaniyalar ulushi (%)	83% (katta kompaniyalar orasida)	CDP (2022)
Barqaror energiya manbalaridan foydalanuvchi kompaniyalar ulushi (%)	52% (katta kompaniyalar orasida)	UN Global Compact (2023)
KIM dasturlari orqali jamiyatni qo'llab-quvvatlagan kompaniyalar (%)	78% (o'rta va katta kompaniyalar orasida)	ISO 26000 (2022)
Raqamli texnologiyalar yordamida barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlagan kompaniyalar ulushi (%)	65% (katta korporatsiyalar)	Deloitte (2022)
Yashil ishlab chiqarishni amalga oshiruvchi kompaniyalar ulushi (%)	60% (industriya sektoridagi kompaniyalar)	International Energy Agency

Biroq, tahlil natijalari ko'rsatadiki, KIMni joriy etish jarayonida bir qator qiyinchiliklar mavjud. Birinchidan, barqaror rivojlanish strategiyalarini amalga oshirish katta moliyaviy xarajatlarni talab qiladi. Ikkinchidan, turli mamlakatlarda qo'llaniladigan qonun-qoidalar va madaniy farqlar kompaniyalarning strategiyalarini bir xilda amalga oshirishiga to'sqinlik qiladi.

Uchinchidan, KIM tamoyillarining qisqa muddatli natijalarini baholash qiyin bo'lib, bu esa ba'zi menejerlarning ushbu tamoyillarni strategik rejalashtirish jarayonida chetlab o'tishiga sabab bo'ladi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar ushbu muammolarni yengib o'tish uchun samarali vositalarni taqdim etmoqda. Kompaniyalar big data va sun'iy intellektdan foydalanib, barqarorlikning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarini chuqur tahlil qilish va samarali boshqarishni yo'lga qo'yimoqda. Masalan, blockchain texnologiyasi orqali ta'minot zanjirlarini kuzatish, chiqindilarni kamaytirish va resurslarni samarali boshqarish imkoniyatlari yaratilmoqda. Bu nafaqat ochiqlikni ta'minlaydi, balki manfaatdor tomonlar bilan ishonchli aloqalar o'rnatishga yordam beradi.

Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, global kompaniyalar uchun barqaror rivojlanish va KIM nafaqat ijtimoiy mas'uliyatni bajarish, balki raqobatbardoshlikni oshirish vositasidir. Ijtimoiy manfaat va iqtisodiy samaradorlikni uyg'unlashtirgan holda kompaniyalar uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishlari mumkin. Ushbu yondashuv ular uchun yangi bozorlar ochish, iste'molchilar orasida yuqori obro' qozonish va brend qiymatini oshirish imkoniyatlarini beradi.

Natijalar shuni ko'rsatmoqdaki, KIM va barqaror rivojlanishni kompaniyalar strategiyasiga chuqur integratsiya qilish, nafaqat ichki manfaatdor tomonlar uchun, balki global jamiyat va atrof-muhit uchun ham katta ahamiyatga ega. Shunday qilib, kompaniyalar hozirgi va kelajak avlodlar uchun yanada barqaror va ijobiy muhit yaratishda muhim rol o'ynaydi. Bu esa KIM tamoyillarini global miqyosda amaliyotga joriy qilishning zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Muhokama

Barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) bugungi global iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylangan. Ushbu tamoyillar kompaniyalarning iqtisodiy muvaffaqiyatga erishishida, ijtimoiy ta'sirini oshirishda va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Muhokama jarayonida asosiy diqqat global kompaniyalar tomonidan ushbu tamoyillarni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan imkoniyatlar va cheklolarga qaratiladi.

Birinchidan, barqaror rivojlanish tamoyillari va KIMning kompaniya strategiyasiga integratsiya qilinishi uzoq muddatli barqarorlik va foyda keltirishi mumkin. Kompaniyalar uchun bu tamoyillar ijobiy imidj yaratish, manfaatdor tomonlar orasida ishonchni oshirish va brend qiymatini ko'tarishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, Tesla elektr transport vositalarini ishlab chiqarishda ekologik tamoyillarni asos qilib olib, nafaqat o'z mahsulotlarining savdosini oshirdi, balki ekologik ongli iste'molchilarni o'ziga jalb qilishga muvaffaq bo'ldi.

Ikkinchidan, global kompaniyalar uchun barqaror rivojlanish tamoyillari yangi bozorlar ochish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi.

IKEA va Unilever kabi kompaniyalar barqaror xomashyo manbalaridan foydalanib, iste'molchilar talabiga mos mahsulotlar ishlab chiqarishga e'tibor qaratmoqda. Bu nafaqat daromadlarni oshiradi, balki ekologik ta'sirni kamaytirishda ham samarali vosita hisoblanadi.

Biroq, ushbu tamoyillarni amalda qo'llash jarayonida bir qator qiyinchiliklar kuzatilmoqda. Eng muhim muammolardan biri — yuqori moliyaviy xarajatlar. Barqaror ishlab chiqarish texnologiyalari va innovatsiyalarni joriy etish kompaniyalardan katta investitsiyalar talab qiladi, bu esa kichik va o'rta biznes uchun katta to'siq bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, turli mamlakatlardagi qonun-qoidalar va madaniy farqlar global miqyosda bir xil KIM siyosatini amalga oshirishni murakkablashtiradi.

Boshqa muammo esa, kompaniyalar tomonidan KIM tamoyillarining qisqa muddatda natija bermasligi sababli strategik e'tibordan chetda qolishidir. Menejerlar ko'pincha tezkor moliyaviy natijalarga e'tibor qaratib, uzoq muddatli barqaror rivojlanish maqsadlarini chetlab o'tadilar. Shu sababli, kompaniyalar KIMning ijtimoiy va ekologik natijalarini moliyaviy ko'rsatkichlar bilan uyg'unlashtiradigan mexanizmlar ishlab chiqishlari lozim.

Raqamli texnologiyalar ushbu qiyinchiliklarni yengishda muhim vosita sifatida ko'rilmogda. Masalan, blockchain texnologiyalari ta'minot zanjirlaridagi shaffoflikni ta'minlash va ekologik mas'uliyatni nazorat qilish imkonini beradi. Big data va sun'iy intellekt yordamida kompaniyalar barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda samaradorlikni oshirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, barqaror rivojlanish va KIM tamoyillarini amalga oshirish jarayoni global kompaniyalar uchun katta imkoniyatlar yaratadi, lekin bir qator qiyinchiliklarni ham keltirib chiqaradi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli boshqarish uchun kompaniyalar uzoq muddatli strategik rejalashtirishga, manfaatdor tomonlar bilan faol muloqotga va innovatsion texnologiyalarni joriy qilishga katta e'tibor qaratishlari zarur. Muhokama jarayonidan kelib chiqadigan asosiy xulosa shundan iboratki, global kompaniyalar faqatgina barqaror rivojlanish tamoyillarini faol joriy etgan holda nafaqat iqtisodiy barqarorlikka, balki ekologik va ijtimoiy muvaffaqiyatga ham erishishlari mumkin.

Xulosa

Global kompaniyalarda barqaror rivojlanish va korporativ ijtimoiy mas'uliyat (KIM) tamoyillarini integratsiyalash zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu tamoyillar nafaqat jamiyat va atrof-muhit oldidagi mas'uliyatni ta'minlaydi, balki kompaniyalarning uzoq muddatli muvaffaqiyati va raqobatbardoshligini oshiradi.

Barqaror rivojlanish kompaniyalar faoliyatining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarini muvozanatlashni talab qiladi. Unilever, Tesla va IKEA kabi kompaniyalar ushbu tamoyillarni amalda qo'llash orqali ijobiy natijalarga erishmoqda, bu esa KIMni strategik rejalashtirishning muhim vositasiga aylantiradi. Biroq, moliyaviy xarajatlarning yuqoriligi, xalqaro qonunchilik farqlari va natijalarni qisqa muddatda baholashdagi qiyinchiliklar bu tamoyillarni keng ko'lamda joriy qilishda asosiy to'siqlar hisoblanadi.

Shunga qaramay, innovatsion texnologiyalar, raqamli vositalar va xalqaro standartlardan foydalanish ushbu qiyinchiliklarni yengib o'tishda samarali vosita bo'lishi mumkin.

Kompaniyalar ochiqlikni oshirish, manfaatdor tomonlar bilan aloqalarni mustahkamlash va raqobatbardosh mahsulotlar yaratish orqali o'z obro'-e'tiborlarini oshirishi mumkin.

Ushbu tadqiqotdan kelib chiqadigan asosiy xulosa shundan iboratki, barqaror rivojlanish va KIM tamoyillari kompaniyalarning uzoq muddatli strategiyasiga chuqur integratsiya qilinishi zarur. Bu nafaqat ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilish, balki kompaniyalarning iqtisodiy o'sishini ham ta'minlaydi. Shunday qilib, global kompaniyalar o'z faoliyatlari orqali jamiyat va atrof-muhit uchun ijobiy ta'sir ko'rsatishda davom etishi mumkin.

REFERENCES

1. Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing.
2. Carroll, A. B. (1991). "The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders." *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
3. United Nations. (2015). *Sustainable Development Goals (SDGs)*. Retrieved from <https://sdgs.un.org>.
4. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). "Creating Shared Value." *Harvard Business Review*, 89(1/2), 62–77.
5. International Organization for Standardization. (2010). *ISO 26000: Guidance on Social Responsibility*. Geneva: ISO.
6. Hart, S. L. (1995). "A Natural-Resource-Based View of the Firm." *Academy of Management Review*, 20(4), 986–1014.
7. IKEA. (2023). *Sustainability Report 2023*. Retrieved from <https://www.ikea.com>.
8. Tesla Inc. (2023). *Impact Report 2023*. Retrieved from <https://www.tesla.com>.

9. Unilever. (2023). *Sustainable Living Plan Progress Report*. Retrieved from <https://www.unilever.com>.
10. Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman.
11. Bansal, P., & Song, H. C. (2017). "Similar But Not the Same: Differentiating Corporate Sustainability from Corporate Responsibility." *Academy of Management Annals*, 11(1), 105–149.
12. World Economic Forum. (2022). *The Global Risks Report 2022*. Retrieved from <https://www.weforum.org>.
13. GRI (Global Reporting Initiative). (2023). *Sustainability Reporting Standards*. Retrieved from <https://www.globalreporting.org>.